

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

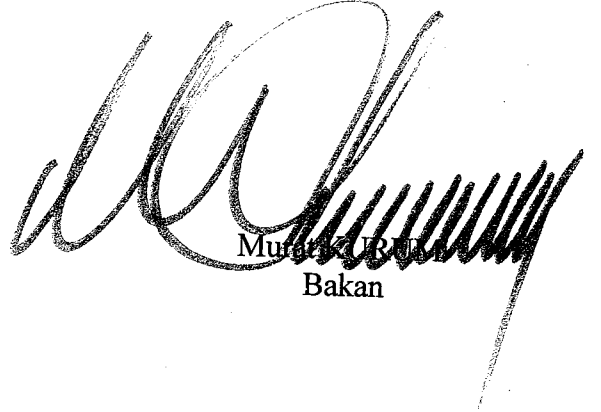
Sayı :30824082-610-11629850
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

29 Ocak 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

ERZURUM MİLLETVEKİLİ
SAYIN MERAL DANIŞ BEŞTAŞ'IN
TBMM 7/19284 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/19284
GK 48

SORULAR

Çanakale'nin Bayramiç ilçesine bağlı, Kazdağları'nın eteklerine kurulu on köy, Halilağa Bakır ve Altın Madeni ile gündemde olup İliç'te, Çaldağı'nda meydana gelen tahribatın çok daha fazlasının meydana gelmesi ihtimali bulunmaktadır.

8 Ekim 2024 günü Kanada ve İngiltere'deki gazetelerin finans sayfalarında yayınlanan ve aynı gün Toronto ve Londra borsalarındaki yatırımcılar tarafından yapılan bir açıklama ile; Cengiz Holding ile elektrikli araçlar için batarya malzemeleri üreten teknoloji şirketi Kanadalı Novonix arasında stratejik iş birliği anlaşması imzalandığı duyurulmuştur. Anlaşma ile atık batarya tozlarından nikel, kobalt ve lityumu geri kazanarak, geri dönüştürülmüş yeni batarya üretilmesi projesinin İngiltere ve Kanada Kritik Mineraller Programı tarafından fonlanacağı belirtilmiştir.

Cengiz Holding 2020 yılında İngiltere'nin teknoloji şirketi ICoNiChem'i satın almış olup şirket kobalt ve nikel tuzları üretmektedir. Özellikle elektrikli araçların bataryaları için önemli olan bu ürünlerin, cep telefonundan bilgisayarlara, askeri sanayiden uzay araçlarına geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır. ICoNiChem'in bu katma değerli ürünler için kullandığı hammaddenin tamamı Türkiye'deki bakır ve nikel madenlerinin işlenmesinden elde edilen kobalttan gelmektedir. Cengiz Holding'in, İngiltere'ye uzanan üretim bandına göre: 2005'te özelleştirme ile aldığı Eti Bakır'ın, Mazi Dağı'ndaki bakır madenlerinden çıkarılan cevher işleniyor. Özel olarak Cengiz Holding için inşa edilen tren hattıyla Diyarbakır'a, oradan da yine özelleştirmeden aldığı Kastamonu'daki tesislere gidiyor. Buradaki bakır da aynı tesislerde işlenip depolanmaktadır. Depolanan ürünler, 2016 yılında özelleştirme ihalesi ile 49 yıllığına işletme hakkı verilen Cengiz Holding'e ait İnebolu Limanı'na ulaşmakta ve buradan da ICoNiChem'e ihraç edilmektedir. 13 farklı ürün elde edilen ve katma değeri oldukça yüksek olan kobalt ile İngiliz ekonomisi kalkınırken, Türkiye'de üretim zinciri aşamalarında gerçekleşen ağaç katliamı, zehirli sular ve çevre kirliliği gibi ağır etkiler kalmaktadır. Bu üretim sayesinde İngiltere en büyük 12'inci kobalt ihracatçısı durumundadır.

ABD Jeoloji Araştırması 2024 raporuna göre dünyanın en büyük kobalt tedarikçisi olan ülkeler; Demokratik Kongo (170 bin metrik ton), Endonezya (17 bin metrik ton), Rusya (8 bin 800 metrik ton), Avustralya (4 bin 600 metrik ton), Madagaskar (4 bin metrik ton), Filipinler (3 bin 800 metrik ton), Küba (3 bin 200 metrik ton), Yeni Kaledonya (3 bin metrik ton), Papua Yeni Gine (2 bin 900 metrik ton), Türkiye (2 bin 800 metrik ton) biçimindedir. İngiltere Jeoloji Araştırmaları 2021 raporunda ise yeni ticaret savaşında hammadde tedariki için İngiltere'nin Balkan ülkeleri ile özellikle Türkiye'deki kaynaklara yönelmesi gerektiği vurgulanmakta olup Türkiye'de tespit edilen bakır ve nikel yatakları sayesinde kobalt üretiminin 10 bin metrik tona çıkabileceğine işaret edilmişti. Bahse konu ülkeler, ekonomik refah anlamında dünyadaki handikaplı ülkeler olup Türkiye'nin de bu sıralarda yer alıyor olması, dahası gelişkin ülkelerin hammadde üretimi için Türkiye'yi işaret ediyor olmaları hem manidar hem kaygı uyandırıcıdır. Nitekim geçtiğimiz yıl İliç'te yaşanan facianın boyutları nazara alındığında Türkiye'nin maden çıkan her yöresinin risk ve tehlike altında olduğu açıktır.

Bu bağlamda;

1-Halilağa Bakır ve Altın Madeni projesi ile ilgili ÇED raporları ne yönde olmuştur?

2-ÇED Raporlarının iptali için açılan davaların akıbetleri ne olmuştur?

- 3-Hangi kriterler gözetilerek ÇED raporları olumlu çıkmıştır?
- 4-İliç'te yaşanan facianın ardından Halilağa Bakır ve Altın Madeni ile ilgili bir çalışma yürütülmüş müdür?
- 5-Halilağa Bakır ve Altın Madeni ile ilgili kaç hektar ağaçlık alan yok edilmiştir?
- 6-Halilağa Bakır ve Altın Madeni nedeniyle suların zehirlenmesi kaçınılmaz olup, insan ve doğa yaşamı için önlem alınmama ve madenin öncelenme gerekçesi nedir?
- 7-İngiltere ekonomisi için gerekli kobalt üretiminin Türkiye'de yapılması neticesinde Türkiye'nin iklim, çevre, insan ve canlı yaşamı için olumsuz etkileri yeterince araştırılmış mıdır?
- 8-Madencilik yapılan bölgeler için maden işletmeciliğinin çevreye verdiği zararların tahlili ve tespitine dönük çalışmaların yapılmama gerekçeleri nelerdir?
- 9-Bilim insanlarının ortaya koyduğu çevresel zararlara dair uyarılar neden gözardı edilmektedir?
- 10-Maden çalışmaları neticesinde bölge halklarının geçim kaynakları ve üretim faaliyet alanları ne yönde değişmiştir?
- 11-Neden halkın geçim kaynaklarının ve doğasının yok edilmesine dönük projeler sıklık kazanmıştır? Bakanlığınızın bu durumdan elde edeceği faydalar ne olacaktır?
- 12-Halihazırda yürütülen madencilik çalışmalarının iptal edilmesi ve alanın köy halkının kullanımına bırakılması için önlemler alınacak mıdır?
- 13-Telafisi imkansız zararlar oluşması durumunda sorumluluk kime ait olacaktır?
- 14-ICoNiChem adlı şirkete satılan ürünler kapsamında Cengiz Holding'in elde ettiği yıllık kazanç ne kadardır?
- 15-Cengiz Holding'in elde ettiği kazanç ile Türkiye'deki önemli arazilerin uğradığı zarar değerlendirildiğinde, neden Cengiz Holding'in kazancı yeğ tutulmaktadır?
- 16-ICoNiChem ile yürütülen bu iş birliği kapsamında ülke ekonomisine bu durumun bir katkısı bulunmakta mıdır?

CEVAP

Halilağa projesi kapsamında altın üretimi yoktur. Çanakkale İli, Bayramiç İlçesi, Hacıbekirler Köyü Mevkiinde Truva Bakır Maden İşletmeleri A.Ş. tarafından yapılması planlanan "87513 Ruhsat Nolu Sahada Halilağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi" projesine 26/07/2021 tarihinde ÇED Olumlu Kararı verilmiştir. Söz konusu ÇED Olumlu kararı Mahkeme tarafından iptal edilmiştir. Proje için, Bakanlığımızın 2009/7 Genelgesi uyarınca Mahkeme gerekçeleri giderilecek şekilde ÇED Raporu hazırlanarak Bakanlığımıza sunulmuş ve 14.03.2023 tarihli ve 5954214 sayılı yazı ile ÇED Olumlu kararı verilmiştir. Söz konusu 14.03.2023 tarihli ve 5954214 sayılı ÇED Olumlu kararının iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle dava açılmış, Mahkeme tarafından "davanın reddine" temyiz yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

Projeye ilişkin olarak ÇED sürecinde; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden ve Petrol İşleri

Genel Müdürlüğü ve Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, TEİAŞ Genel Müdürlüğü, Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş.), Tarım ve Orman Bakanlığı (Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (Sıfır Atık ve Atık İşleme Dairesi Başkanlığı, Hava Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Su ve Toprak Yönetimi Dairesi Başkanlığı), Çanakkale Belediye Başkanlığı, Çanakkale Valiliği (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) komisyon üyesi olarak yer almışlar ve görev yetki ve sorumlulukları kapsamında gerekli değerlendirmeleri yaparak projenin gerçekleşmesinde sakınca bulunmadığını bildirmişlerdir. Söz konusu proje ile ilgili tüm komisyon üyesi kurum ve kuruluşların olumlu görüşleri doğrultusunda 14/03/2023 tarihinde "*ÇED Olumlu Kararı*" verilmiştir.

Söz konusu projeye ilişkin hazırlanan ÇED Raporu Bakanlığımız web sayfasında yayınlanmaktadır. Ormanlık alanlarda madencilik faaliyetleri yapılabilmesi için gerekli olan "*orman izni*" Orman Genel Müdürlüğü tarafından verilmektedir. Ağaç kesimi ile ilgili tespit ve kontroller ilgili kurum olan Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Maden ruhsatları MAPEG tarafından verilmektedir. Maden ruhsatlarında gerçekleştirilmesi planlanan madencilik projeleri ÇED Yönetmeliği'ne tabi olup, Bakanlığımıza/Valiliğimize yapılan başvurular ÇED Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.